

Tablica 1. Pregled mogućih empirijskih i mehanističkih kinetičkih modela za opisivanje reakcije: $2 \text{NO} \rightarrow \text{N}_2 + \text{O}_2$

EMPIRIJSKI MODEL	
$r_A = kC_{\text{NO}}^n$ (1)	
MEHANISTIČKI MODELI	
PRETPOSTAVLJENI MEHANIZAM REAKCIJE	Izraz za brzinu
$\text{NO} + \text{S} \rightarrow \text{S} \cdot \text{NO} \text{ (rds)}$ $2\text{S} \cdot \text{NO} \rightarrow \text{O}_2 + 2\text{S} \cdot \text{N}$ $2\text{S} \cdot \text{N} \leftrightarrow \text{N}_2 + 2\text{S}$	$r_A = \frac{k \cdot C_{\text{NO}}}{\left(1 + \sqrt{K_D' \cdot C_{\text{N}_2}}\right)}$ (2)
$\text{NO} + \text{S} \leftrightarrow \text{S} \cdot \text{NO}$ $2\text{S} \cdot \text{NO} \rightarrow \text{O}_2 + 2\text{S} \cdot \text{N} \text{ (rds)}$ $2\text{S} \cdot \text{N} \leftrightarrow \text{N}_2 + 2\text{S}$	$r_S = \frac{k \cdot C_{\text{NO}}^2}{\left(1 + \sqrt{K_D' \cdot C_{\text{N}_2}}\right)^2}$ (3)
$\text{NO} + \text{S} \leftrightarrow \text{S} \cdot \text{NO}$ $2\text{S} \cdot \text{NO} \rightarrow \text{O}_2 + \text{S} \cdot \text{N}_2 + \text{S} \text{ (rds)}$ $\text{S} \cdot \text{N}_2 \leftrightarrow \text{N}_2 + \text{S}$	$r_S = \frac{k \cdot C_{\text{NO}}^2}{\left(1 + K_A C_{\text{NO}} + K_D' \cdot C_{\text{N}_2}\right)^2}$ (4)

Izvođenje mehanističkog kinetičkog modela

Opis postupka:

1. Predlaganje mehanizma reakcije i limitirajućeg stupnja (*rds*)
2. Izvođenje izraza za koncentraciju adsorbirane molekule
3. Ukupno bilanciranje centara na katalizatoru
4. Izvođenje izraza za brzinu: kombiniranje stupnja 1, 2 i 3
5. Usporedba pretpostavljenog mehanističkog modela s eksperimentalnim rezultatima uz definiranje kriterija slaganja

<i>Mehanistički izraz (2)</i>
Brzina adsorpcije NO na površinu katalitičkog sloja (<i>rds</i>): $r_A = k_A C_{\text{NO}} C_v$
Brzina reakcije na površini katalizatora: $r_S = k_s C_{\text{S} \cdot \text{NO}}^2$
Brzina desorpcije N_2 :

$$r_D = k_D C_{S,N}^2 - k_{-D} C_{N_2} C_v^2 = k_D \left(C_{S,N}^2 - \frac{C_{N_2} C_v^2}{K_D} \right); \quad K_D = \frac{k_D}{k_{-D}}$$

$$\text{iz } \frac{r_D}{k_D} \approx 0: \quad C_{S,N}^2 = \frac{C_{N_2} C_v^2}{K_D}; \quad C_{S,N} = C_v \sqrt{\frac{C_{N_2}}{K_D}}$$

$$\text{Bilanca centara:} \quad C_t = C_v + C_{S,NO} + C_{S,N}$$

Uz pretpostavku $C_{S,NO} \ll C_{S,N}$, $C_{S,NO}$ se može zanemariti i možemo napisati sljedeće:

$$C_t = C_v \left(1 + \sqrt{\frac{C_{N_2}}{K_D}} \right) \quad \text{i} \quad C_v = \frac{C_t}{\left[1 + \sqrt{\frac{C_{N_2}}{K_D}} \right]} = \frac{C_t}{1 + \sqrt{C_{N_2} K_D'}}, \quad \text{gdje je } K_D' = \frac{1}{K_D}$$

Slijedi:

$$r_A = k_A C_{NO} C_v = k_A C_{NO} \frac{C_t}{1 + \sqrt{C_{N_2} K_D'}},$$

$$r_A = \frac{k C_{NO}}{(1 + \sqrt{C_{N_2} K_D'})}, \quad \text{gdje je } k = k_A C_t$$

Mehanistički izraz (3)

Brzina adsorpcije NO na površinu katalitičkog sloja:

$$r_A = k_A C_{NO} C_v - k_{-A} C_{S,NO} = k_A \left(C_{NO} C_v - \frac{C_{S,NO}}{K_A} \right)$$

Brzina reakcije na površini katalizatora (rds):

$$r_s = k_s C_{S,NO}^2$$

Brzina desorpcije N₂:

$$r_D = k_D C_{S,N}^2 - k_{-D} C_{N_2} C_v^2 = k_D \left(C_{S,N}^2 - \frac{C_{N_2} C_v^2}{K_D} \right); \quad K_D = \frac{k_D}{k_{-D}}$$

$$\text{Iz } \frac{r_A}{k_A} \approx 0: \quad C_{NO} C_v = \frac{C_{S,NO}}{K_A}; \quad C_{S,NO} = K_A C_{NO} C_v$$

$$\text{Iz } \frac{r_D}{k_D} \approx 0 \quad C_{S,N}^2 = \frac{C_{N_2} C_v^2}{K_D} \quad \text{or} \quad C_{S,N} = C_v \sqrt{\frac{C_{N_2}}{K_D}}$$

Bilanca centara:

$$C_t = C_v + C_{S:NO} + C_{S:N} = C_v + K_A C_{NO} C_v + C_v \sqrt{\frac{C_{N_2}}{K_D}} = C_v \left(1 + K_A C_{NO} + \sqrt{C_{N_2} K_D'} \right)$$

Slijedi:

$$C_v = \frac{C_t}{\left(1 + K_A C_{NO} + \sqrt{C_{N_2} K_D'} \right)}$$

zatim:

$$r_s = k_s \left[\frac{K_A C_{NO} C_t}{\left(1 + K_A C_{NO} + \sqrt{C_{N_2} K_D'} \right)} \right]^2 = \frac{k C_{NO}^2}{\left(1 + K_A C_{NO} + \sqrt{C_{N_2} K_D'} \right)^2}$$

gdje je:

$$k = k_s K_A^2 C_t^2 \text{ i } K_D' = \frac{1}{K_D}$$

Ako pretpostavimo: $K_A C_{NO} \ll 1 + \sqrt{C_{N_2} K_D'}$

$$r_s = \frac{k C_{NO}^2}{\left(1 + \sqrt{C_{N_2} K_D'} \right)^2}$$

Mehanistički izraz (4)

Brzina adsorpcije NO na površinu katalitičkog sloja:

$$r_A = k_A C_{NO} C_v - k_{-A} C_{S:NO} = k_A \left(C_{NO} C_v - \frac{C_{S:NO}}{K_A} \right)$$

Brzina reakcije na površini katalizatora (*rds*)

$$r_s = k_s C_{S:NO}^2$$

Brzina desorpcije N₂:

$$r_D = k_D C_{S:N_2}^2 - k_{-D} C_{N_2} C_v = k_D \left(C_{S:N_2}^2 - \frac{C_{N_2} C_v}{K_D} \right)$$

$$\text{Iz } \frac{r_A}{k_A} \approx 0:$$

$$C_{NO} C_v = \frac{C_{S:NO}}{K_A} \text{ i } C_{S:NO} = K_A C_{NO} C_v$$

$$\text{Iz } \frac{r_D}{k_D} \approx 0:$$

$$C_{S:N_2} = \frac{C_{N_2} C_v}{K_D}$$

Bilanca centara:

$$C_t = C_v + C_{S:NO} + C_{S:N_2} = C_v + K_A C_{NO} C_v + \frac{C_{N_2} C_v}{K_D} = C_v \left(1 + K_A C_{NO} + \frac{C_{N_2}}{K_D} \right)$$

Slijedi:

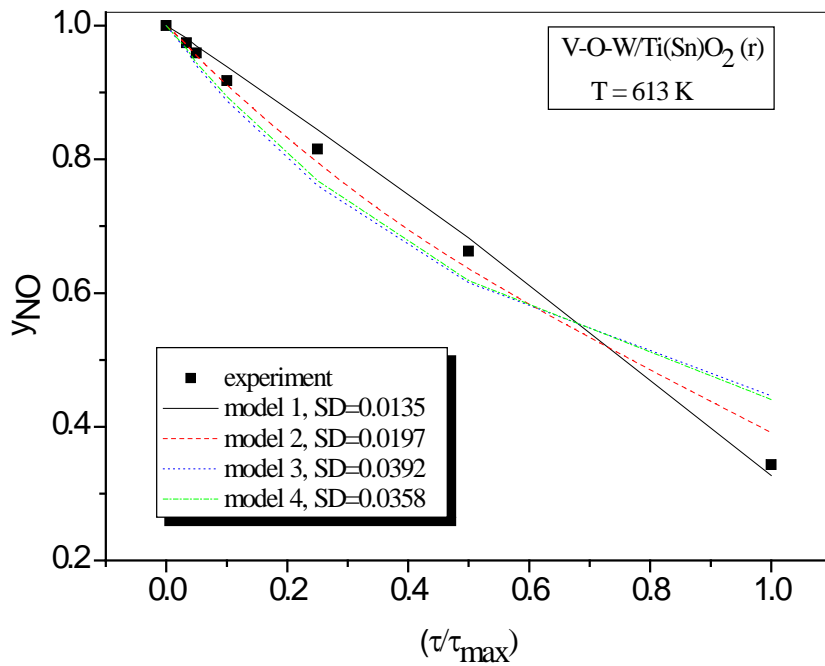
$$C_v = \frac{C_t}{\left(1 + K_A C_{NO} + C_{N_2} K_D' \right)}$$

$$r_s = k_s \left[\frac{K_A C_{NO} C_t}{\left(1 + K_A C_{NO} + C_{N_2} K_D' \right)} \right]^2 = \frac{k C_{NO}^2}{\left(1 + K_A C_{NO} + C_{N_2} K_D' \right)^2}$$

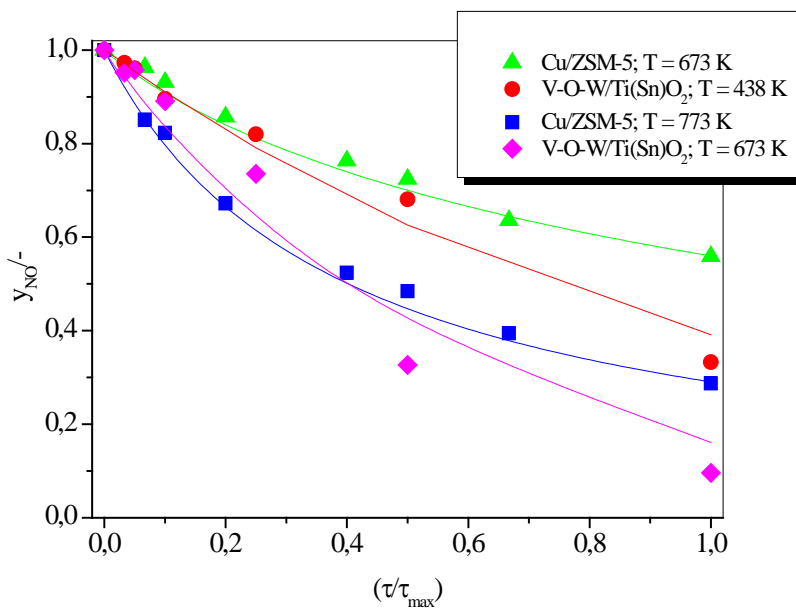
gdje je $k = k_s K_A^2 C_t^2$ i $K_D' = \frac{1}{K_D}$

Tablica 2. Ocjena prihvatljivosti modela- pregled procijenjenih kinetičkih parametara za reakciju razgradnje NO na V-O-W/Ti(Sn)O₂ (r) katalizatoru i vrijednosti srednjih kvadratnih odstupanja dobivene primjenom odgovarajućeg modela

	T, K	438	613	673	693	748
Model 1 (1)	$k \cdot 10^{-2} / (\text{mol dm}^{-3})^{1/n-1} \text{ s}^{-1}$	3.738	3.737	6.046	4.158	3.864
	$n \cdot 10^2$	20.710	21.470	0.024	0.280	20.960
	$SD \cdot 10^2$	1.519	1.352	5.540	0.888	1.254
	Srednji $SD \cdot 10^2$	2.111				
Model 2 (2)	$k \cdot 10^{-2} / \text{ s}^{-1}$	5.735	5.738	1.117	6.252	6.282
	$K_D' \cdot 10^{-2} / \text{ dm}^3 \text{ mol}^{-1}$	0.013	0.024	0.015	2.464	2.490
	$SD \cdot 10^2$	2.625	1.974	4.499	2.755	3.726
	Srednji $SD \cdot 10^2$	3.116				
Model 3 (3)	$k \cdot 10^{-5} / \text{ dm}^3 \text{ mol}^{-1} \text{ s}^{-1}$	4.754	4.803	10.070	4.908	4.887
	$K_D' / \text{ dm}^3 \text{ mol}^{-1}$	2.797	2.730	2.147	1.599	2.853
	$SD \cdot 10^2$	4.354	3.916	7.865	4.502	5.419
	Srednji $SD \cdot 10^2$	5.209				
Model 4 (4)	$k \cdot 10^{-5} / \text{ dm}^3 \text{ mol}^{-1} \text{ s}^{-1}$	5.949	5.994	11.580	6.160	6.073
	$K_A \cdot 10^{-2} / \text{ dm}^3 \text{ mol}^{-1}$	1.048	1.039	0.086	1.028	1.035
	$K_D' \cdot 10^{-2} / \text{ dm}^3 \text{ mol}^{-1}$	1.032	1.032	0.086	1.023	1.025
	$SD \cdot 10^2$	4.044	3.582	7.327	4.193	5.109
	Srednji $SD \cdot 10^2$	4.851				

Slika 1. Primjer slaganja eksperimentalnih rezultata i vrijednosti dobivenih prema pretpostavljenim modelima

Slika 2. Usporedba rezultata dobivenih primjenom različitih katalizatora pri zadanim uvjetima (model 2)